

Brief consultatie EFMZV/EMFAF

De Heer Maroš Šefčovič
Waarnemend Eurocommissaris voor ENVI en MARE

Geachte heer Šefčovič,

Voor Nederland zijn de Europese visserijfondsen van groot belang. Om deze reden maak ik graag van de gelegenheid gebruik om te reageren op de door u opengestelde consultatie over de ex-post evaluation van het Europees Fonds voor Maritieme zaken en Visserij (EFMZV) en van de midterm evaluation van het European Maritime, Fisheries and Aquaculture Fund (EMFAF). In deze brief ga ik in op de Nederlandse ervaring waarbij de nadruk ligt op het EFMZV, omdat dit fonds reeds is afgerond en de geleerde lessen benut kunnen worden voor het huidige EMFAF en de daaropvolgende visserijfondsen.

De afgelopen jaren is de EU, en in het bijzonder ook Nederland, geconfronteerd met verscheidene disruptieve ontwikkelingen. Ook de visserij- en aquacultuursector werd hierdoor geraakt. Zo verloren vissers vangstmogelijkheden door de Brexit, leidde de Covid-19 pandemie tot het stilliggen van vaartuigen en zorgde de Russische agressieoorlog in Oekraïne voor stijgende brandstofprijzen. Door de flexibiliteit en het zelfstandig karakter van het EFMZV en het EMFAF kon op complexe en dynamische omgevingsfactoren snel en adequaat worden gereageerd. Een goed voorbeeld zijn de Covid-19 regelingen die eenvoudig opgezet konden worden. Een andere kracht van het EFMZV en EMFAF is het faciliteren van innovatie en stimuleren van de samenwerking tussen wetenschap en de sector. Onder het EFMZV hebben verscheidene samenwerkingsprojecten geleid tot mooie resultaten, zoals verscheidene AI-projecten (zoals Lobstar). Sommige van deze projecten zullen doorgezet worden onder het EMFAF, zoals Fully Documented Fisheries (FDF) of het onderzoek naar het Modular Harvesting System (Kiwikuil). Het is van belang dat de visserij- en aquacultuursectoren blijven innoveren en hiervoor de samenwerking met de wetenschap zoeken. De uitdagingen zijn immers groot en alleen door samenwerking worden de beste resultaten bereikt.

Het EFMZV en het EMFAF kent zwaardere administratieve lasten dan nationale regelingen en wordt door aanvragers als omslachtig ervaren. Deze nationale regelingen worden ook opengesteld binnen Europese visserij steunkaders, zoals de Visserijvrijstellingsverordening of de Richtsnoeren voor staatssteun in de visserij- en aquacultuursector. Daarnaast heeft de ervaring onder het European Fisheries Fund (EFF) tussen 2007-2013 een negatieve impact gehad, waardoor de doelgroep nog altijd minder bereid is om subsidie aan te vragen. Deze terughoudendheid heeft belangrijke gevolgen voor innovatie, aangezien het beperken van de toegang tot financiering en de angst voor terugvordering van subsidie de motivatie om innovatieve projecten te starten of voort te zetten kan verminderen. Dit beperkt op zijn beurt het potentieel voor groei en duurzaamheid in de sector via het EFMZV. Ook het risico op terugvordering bestaat wanneer een project in de praktijk anders uitgevoerd wordt dan in de oorspronkelijke subsidieaanvraag beschreven is. Onder het EMFAF is gestart met de versimpeling van aanvragen, een proces wat Nederland toejuicht. Daarom roept Nederland op om de procedures te versimpelen en meer in lijn te brengen met het visserij steunkader. Ik zie dat verdere versimpeling binnen het fonds mogelijk is, wat bijvoorbeeld al gebeurt met VKO's (vereenvoudigde kosten opties) die onder het EMFAF meer ingezet worden. Er zijn veel maatregelen genomen op het gebied van VKO's, bijvoorbeeld een vast uurtarief voor personele kosten zonder dat het nodig is specifieke tijdschema's of privacygevoelige salarisdata aan te leveren. Nederland vindt het positief dat goede ervaringen met VKO's zijn geland in een solide (juridisch) raamwerk. Hierdoor wordt het verdere gebruik van VKO's vergemakkelijkt. Overigens geldt dat het veel tijd kost om VKO's te ontwikkelen waardoor ze voor kleinere regelingen of minder aanvragers minder geschikt zijn.

De uitdagingen voor de visserijsector omvatten vaak cross-sectorale en grensoverschrijdende elementen. De EFMZV- en EMFAF-fondsen maken projecten mogelijk die de kloof met andere beleidsgebieden in Nederland overbruggen. Voorbeelden zijn het Marine Strategy Framework (MSDF) en het bevorderen van samenwerking op de schaal van de regionale zeeënconventies. Het Nederlandse Fishing for Litter-programma is een voorbeeld van een project dat verdere

ontwikkeling doorkruist voor beleidsgebieden die visserij en aquacultuur, natuur en energie omvatten.

Er is voor het EMFAF ten opzichte van het EFMZV veel ingezet op vereenvoudiging en vermindering van de administratieve lasten. Dit geldt echter niet voor de communicatieverplichtingen. Ik begrijp dat het belangrijk is dat er bekend wordt gemaakt dat er een investering is gedaan of een project is gesteund met Europese financiering. Echter, de uitvoering van deze verplichting is zeer middelgericht en niet doelgericht. Er is weinig rekening gehouden met specifieke context van de verschillende ondersteunde acties als het gaat om de communicatieverplichtingen. Zo is bijvoorbeeld het plaatsen van duurzame borden of posters op een publiek zichtbare plaats niet mogelijk als het gaat om een investering aan boord van een vissersvaartuig. Ook heeft een visser geen pand aan de wal waardoor het plaatsen van het bord op een publiek zichtbare plaats niet altijd mogelijk is.

Een substantieel deel van het EFMZV en het EMFAF moet door de lidstaat worden ingezet om uitvoering te geven aan controle en datacollectie taken vanuit het GVB. Dankzij het zelfstandig karakter van beide fondsen kunnen wij vanuit Nederland deze middelen zo effectief mogelijk inzetten om deze taken uit te voeren. Echter, de betaalstop in verband met de infractieprocedure die momenteel loopt op het gebied van controle en handhaving, is contraproductief. Immers, het geldt dat noodzakelijk is om de maatregelen te treffen waarop de ingebrekestelling zit en waarmee inbreuken kunnen worden weggenomen, zit nu onder een betaalstop.

Conform artikel 5 lid 1 van Vo. 2021/1139 hanteert de Europese Commissie ongeveer 1/7e van het totale programmabudget als jaarlijkse doelstelling. In de praktijk zien we dat declaraties in het programma niet evenredig verdeeld zijn over de jaren maar zich concentreren op het einde van de programmaperiode. Dit zorgt voor moeilijkheden in het tijdig behalen van de uitbetaling van het fonds en het behalen van de N-norm aan het einde van het jaar. Er zou daarom gekeken moeten worden naar een realistischere uitkering van betalingen. Om de nationale opdrachten voorspelbaar te houden, ten gunste van "sound financial management", zou de verdeling van de jaartranches beter kunnen aansluiten op de realiteit. Hierbij zou ook gekeken moeten worden naar een incrementele verhoging van het voorfinancieringspercentage. Op dit moment ontvangen de programma's jaarlijks slechts 0,5% van het beschikbare programmabudget waardoor zij niet kunnen voorfinancieren aan het mkb. Die kunnen hierdoor soms in liquiditeitsproblemen komen. Een iets hoger percentage, waarbij vanuit Nederland gedacht wordt aan 2-3%, zou mkb'ers hierin kunnen ondersteunen.

Nederland zet in op een robuuste, duurzame en toekomstbestendige visserij- en aquacultuursector, die ruimte heeft om te ondernemen. Deze beide sectoren die zich willen en kunnen aanpassen, verdienen maximale steun. Essentieel is het aantrekken van een nieuwe generatie in de visserij zodat de visserij- en aquacultuursector een levensvatbare toekomst hebben en de voedselzekerheid met betrekking tot aquatische producten geborgd is. De Nederlandse visserijsector bestaat uit mkb en familiebedrijven, die veelal een schip groter dan 24 meter in eigendom hebben. Het is belangrijk dat alle ondernemingen en vaartuigen de mogelijkheid krijgen om zich te richten op de toekomst. De huidige EMFAF-verordening biedt echter onvoldoende mogelijkheden voor vaartuigen groter dan 24 meter. Nederland vindt het daarom relevanter om te kijken naar de grootte van de onderneming dan naar de grootte van het vaartuig. De Nederlandse vloot vist veelal op schol en tong, die vooral verder op zee worden gevangen waarvoor grotere vaartuigen noodzakelijk zijn om de veiligheid van de bemanning en voldoende brandstof te kunnen waarborgen. Om een toekomstperspectief te kunnen bieden aan de Nederlandse vloot en aan jonge vissers, moet de visserij blijvend aantrekkelijk worden gemaakt door het bieden van een beter economisch perspectief door middel van het bevorderen van duurzame innovatie. Hiervoor is de mogelijkheid tot ondersteuning van investeringen aan boord van vaartuigen essentieel. Investeringen in duurzame innovaties banen de weg naar een betere toekomst. Mijn prioriteit is de verdere modernisering van de vloot. Het blijft belangrijk dat we oog houden voor bredere ontwikkelingen, zoals het behalen van klimaatdoelen, waarbij we enerzijds brandstof willen besparen en anderzijds ons willen inzetten voor schone motoren. Hetzelfde geldt voor de verdere ontwikkeling van de boomkor. De afgelopen jaren zijn veel stappen gezet om de boomkorvloot te kunnen verduurzamen. Hetzelfde geldt voor innovatie projecten zoals de kiwikuil die volop in ontwikkeling zijn en zorgen voor een hogere overleving van vissoorten, zoals schol. Daarnaast zien we ontwikkelingen waarbij via nieuwe sensortechnologie gevoelige gebieden precies vermeden

kunnen worden. Nederland wil zich blijven inzetten voor het verder vernieuwen van motoren om brandstofgebruik te verminderen en alternatieve brandstoffen te onderzoeken.

De mogelijkheden onder het EFMZV en de nieuwe innovaties mogelijk gemaakt onder het EMFAF zorgen ervoor dat toekomstige generaties blijven vissen. Ik hoop dat de ontwikkelingen en mogelijkheden voor de aankomende fondsen blijven bestaan.